

Дата: 04.05.2022.

Урок № 32

Тема. Ступені порівняння якісних прикметників, їх творення. Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Повні й короткі форми прикметників, стягнені і нестягнені форми повних прикметників, особливості їх функціонування в сучасній українській мові. Стилістична роль повних і коротких прикметників

Мета: поглибити знання учнів про способи творення ступенів порівняння якісних прикметників, про особливості повних та коротких форм, їх стилістичну роль та особливості функціонування в мові; формувати вміння правильно утворювати форми вищого і найвищого ступеня порівняння якісних прикметників, знаходити та виправляти помилки в написанні прикметників різних розрядів, виконувати морфологічний аналіз прикметника за схемою; виховувати культуру спілкування.

Матеріал до уроку:

* Розгляньте таблицю «Особливості творення способів порівняння прикметників». Розкажіть, як творяться способи порівняння якісних прикметників. Які зміни відбуваються при цьому у слові?

* Чи можна в українській мові утворювати найвищий ступінь порівняння за допомогою слова самий.

Наприклад: самий дешевий?

Коментар викладача. Вищий ступінь кількох прикметників утворюється від інших основ, а саме: добрий, хороший — ліпший, кращий; гарний — кращий; поганий — гірший; великий — більший; малий — менший.

* Утворіть від поданих прикметників просту і складену форми вищого та найвищого ступенів порівняння.

Визначте фонетичні зміни в основі прикметника, поясніть правопис. Складіть з утвореними словосполученнями діалог.

Дзвінкий голос, тяжке випробування, вузька стежка, гостра голка.

Короткий відпочинок, красива дівчина, поганий настрій, холодна ніч.

Близька дорога, солодкий напій, широке вікно, спокійна жінка.

Дорога людина, емоційна оцінка, високий юнак, солодка кава.

*Запишіть прикметники вищого ступеня порівняння, вставивши пропущені літери.

Ви..ий, ду..ий, лег..ий, бли..ий, мудр..ий, солод..ий, холод.., ий, м'як..ий, тепл..ий, влучн..ий, могутн..ий, весел..ий.

*Коментар викладача. окремі якісні прикметники не мають ступенів порівняння, оскільки вони самі вказують уже на якусь міру якості: препоганий (уже поганий), страшнющий (надзвичайно страшний), здоровенний (уже великий), тонесенький (уже тонкий).

Не утворюються ступені порівняння і від назв кольорів, що перейшли з розряду відносних: кремовий, шоколадний, вишневий, бузковий тощо; від назви масті коней: вороний, буланий; від складних ознак: блідо-рожевий; від термінів: старша медсестра, молодший науковий співробітник.

*Знайдіть у поданому тексті якісні прикметники. Визначте ступінь порівняння, прокоментуйте способи творення.

Уміння привертати і утримувати увагу слухачів має **велике** значення в будь-якій розмові. Один з **найважливіших** способів — вдалий вибір теми розмови. Не менше значення має також добір слів,

використання прикладів, наочності. Усім людям властива допитливість і цікавість. Вони прагнуть дістати найсвіжіші відомості протягом якнайкоротшого часу. Отже, увагу можна привернути, розповідаючи щось надзвичайне, таке, що викликає подив, інформує про нове стосовно професії чи захоплень співрозмовників. Привертає увагу слухачів і гарний стиль висловлювання. Речення короткі й прості набагато зрозуміліші, ніж довгі й складні, перенасичені іншомовними словами. Найкращим початком може бути короткий — з цікавого прикладу чи порівняння. Велике значення має тон і сила голосу, темп мови, смислові паузи, виділення певних слів, доречні жести (За І. Томаном).

*Пригадайте, які прикметники називаються повними, а які — короткими. Що таке стягнена та нестягнена форма повних прикметників? Зіставте свої відповіді з текстом. На основі тексту складіть схему «Повні та короткі прикметники в українській мові».

У сучасній українській мові розрізняють повні прикметники (винний, певний, ясний, потрібний), що відмінюються, і короткі прикметники (винен, певен, ясен, потрібен) — невідмінювані.

У сучасній українській мові в усіх її стилях і жанрах вживаються повні прикметники, що в усіх відмінках мають закінчення. Наприклад: Реве та стогне Дніпр широкий, сердитий вітер завива (Т. Шевченко).

Прикметники типу добра, літня, добре, літнє, добрі, літні — це так звані стягнені, або скорочені, форми повних прикметників; а типу добрая, літняя, добреє, літнєє, добрії, літнії — нестягнені форми повних прикметників.

Для сучасної літературної мови звичайними є повні прикметники із стягненими закінченнями.

Нестягнені форми частіше трапляються в поетичній мові, де вживання їх здебільшого викликається вимовами стилю.

Короткі прикметники — це прикметники без закінчення. Вживаються вони лише в формі називного відмінка одинини чоловічого роду паралельно з формами повних прикметників, наприклад: винен, повинен, варт, годен, повен, певен, готов, ладен та деякі інші. Всі вони вживаються і в повній формі: винний, вартий, гідний, повний і т.п. Зустрічаються короткі форми прикметників переважно в розмовній мові, віршах і народних поезіях (За Б. Куликом).

Творення форм ступенів порівняння якісних прикметників

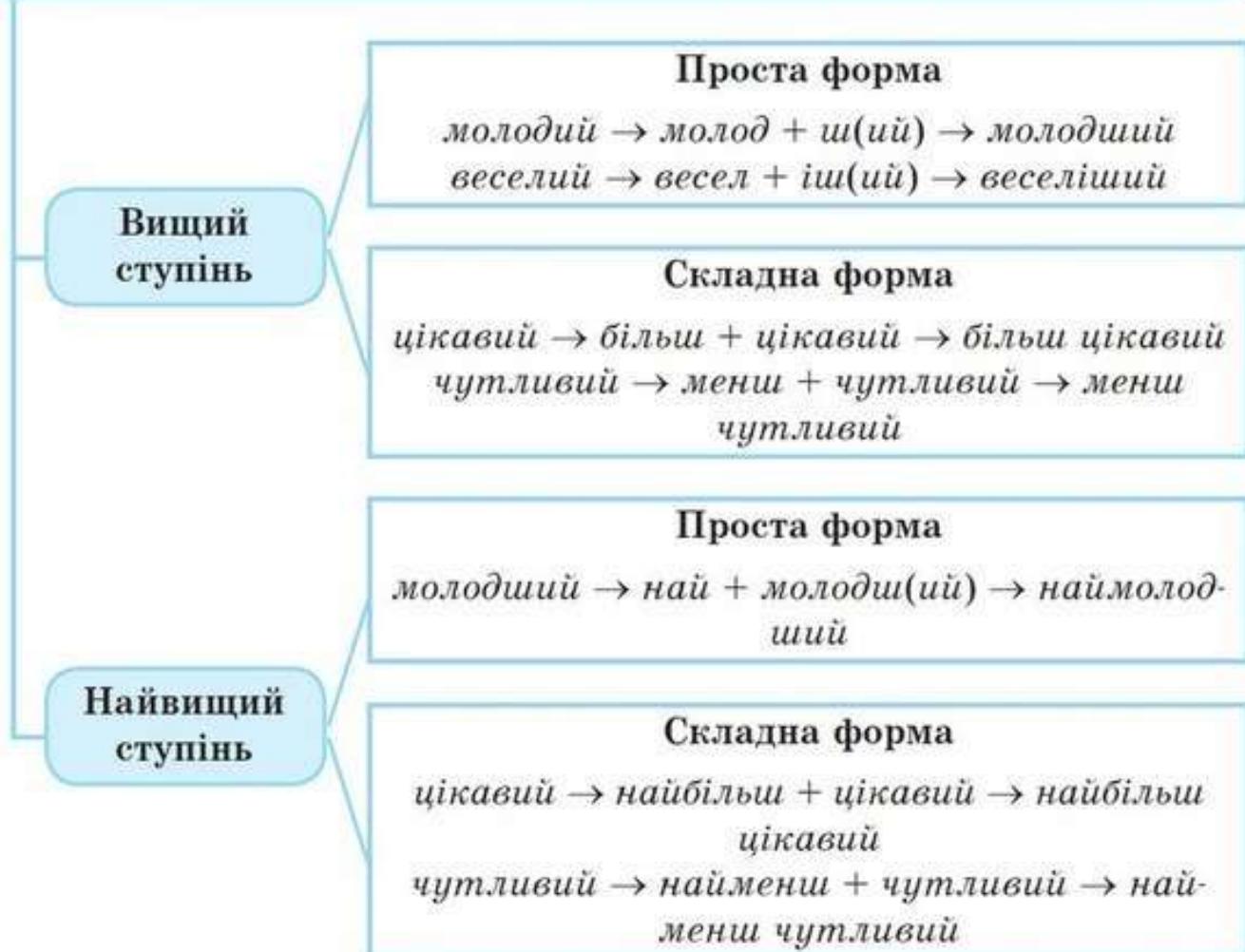

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку